

RAAP-NOTITIE *nummer*

Rietstraat 65 in Wijbosch

Gemeente Schijndel

Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Dhr. Steenbakkers

Titel: Rietstraat 65 in Wijbosch, gemeente Schijndel; archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: *datum_maand*

Auteur: drs. ing. D.M.G. Keijers

Projectcode: WIJRI

Bestandsnaam: NO*nummer*_WIJRI

Projectleider: drs. ing. D.M.G. Keijers

Projectmedewerkers: ir. G.R. Ellenkamp

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 57097

Bewaarplaats documentatie: RAAP-Zuid

Autorisatie:

Bevoegd gezag: gemeente Schijndel

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Dhr. Steenbakkers heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek uitgevoerd in Rietstraat 65 te Wijbosch, gemeente Schijndel. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het plangebied verwacht worden en de (te verwachten) fysieke kwaliteit daarvan. Middels het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over de landschappelijke en archeologische context van het plangebied. In combinatie met een booronderzoek in het veld is een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied landschappelijk gezien op een langgestrekte dekzandrug ligt, omgeven door lagere vlaktes. Deze dekzandrug vormde vanouds een uitstekende vestigingslocatie voor landbouwende gemeenschappen. De (resterende) aanwezigheid van een plaggendeek getuigt van langdurig landbouwkundig gebruik, wat bevestigd wordt door historische kaarten. De nabijheid van laaggelegen gebieden (grasland) was bovendien ideaal voor het gemengde bedrijf.

Op gelijkaardige terreinen zijn diverse archeologische vindplaatsen aangetroffen. In het plangebied kunnen zodoende archeologische resten van bewoning/beakkering worden verwacht vanaf de eerste landbouwers periode Neolithicum/Bronstijd t/m de Late Middeleeuwen/begin Nieuwe Tijd. Uit het veldonderzoek bleek echter dat in het zuidwestelijke deel van het plangebied de bodem diep verstoord is en bijgevolg ook eventuele resten slecht bewaard zijn gebleven.

Uiteindelijk kan geconcludeerd worden dat voor het zuidelijke deel van het plangebied een lage verwachting voor archeologische vindplaatsen geldt vanwege de natte omstandigheden en de plaatselijke verstoring. RAAP ziet vanuit archeologisch oogpunt voor dit deel geen restricties ten aanzien van de verdere planvorming.

In het noordelijke deel van het plangebied kunnen (intacte) archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Bij de huidige planontwikkeling kan er dus verstoring van (eventuele) archeologische resten plaatsvinden.

Het dient zodoende aanbeveling om eventuele archeologische waarden te beschermen. Hiervoor zijn diverse scenario's mogelijk:

1. *Behoud ex situ d.m.v. proefsleuven en eventuele opgraving*
2. *Behoud ex situ d.m.v. archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden*
3. *Behoud in situ door planaanpassing.*

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Om deze te laten bekrachtigen in een selectiebesluit, kan contact worden opgenomen met de bevoegde overheid (gemeente Schijndel).

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Schijndel
- *onderzoekskader*: opstellen nieuw bestemmingsplan - AMZ-proces
- *datum veldonderzoek*: 05 – 06 - 2013
- *locatie (figuur 1)*:
 - *naam plangebied*: Rietstraat 65 te Wijbosch
 - *plaats*: Wijbosch
 - *gemeente*: Schijndel
 - *provincie*: Noord-Brabant
 - *toponiem*: Rietstraat
 - *oppervlakte plangebied*: 2000 m²
 - *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 45D
 - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 160.618/402.988
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 750 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummers*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummers*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 57097

Figuur 1. Ligging plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. In het kader van de Archeologische MonumentenZorg is conform de richtlijnen van de bevoegde overheid een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het plangebied verwacht worden, en de fysieke kwaliteit daarvan. Dit is in hoofdstuk 4 beschreven.

1.3 Onderzoeksvragen

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden in het plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?

- Is de bodemopbouw in (delen van) het plangebied zodanig intact dat eventueel archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze(n) kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om op basis van verschillende bronnen inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop der tijd heeft achter gelaten. Deze gegevens zijn van belang voor het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting.

Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst. Zie tabel 1 voor de datering van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2.2 Geo(morfo)logie en bodem

Het plangebied ligt volgens de geomorfologische kaart op een dekzandrug (Stiboka/RGD, 1983; code 3L5). De ondergrond bestaat uit zandruggen, die tijdens het Pleistoceen zijn afgezet door de wind. Deze afzettingen worden gerekend tot de formatie van Bostel (Weerts, e.a., 2006). In het Holoceen heeft zich op de dekzandrug een humuspodzolgrond ontwikkeld. Podzolgronden zijn gronden waarin een inspoelingshorizont (B-horizont) voorkomt: in water oplosbare mineralen en organische stof, ijzer en aluminium worden naar beneden verplaatst en vooral in een B- of inspoelingshorizont afgezet. Hierdoor ontstaat een duidelijke en gelaagde profielopbouw met van boven naar beneden: bouwvoor (A-horizont), uitspoelingslaag (E-horizont), inspoelingslaag (B-horizont) en moedermateriaal (C-horizont).

Vanaf de Late Middeleeuwen werden de akkers bemest met humusrijk materiaal. Omdat dit mengsel ook veel minerale bestanddelen (zand en of klei, afkomstig van de plaggen) bevatte, ontstond ten gevolge van eeuwenlange, intensieve bemesting een dikke humushoudende bovenlaag. Dergelijke gronden, ook aangeduid met de term 'enkeerdgronden', bevinden zich volgens de bodemkaart in het plangebied (figuur 2; Stiboka, 1976; code zEZ21; grondwatertrap VII). Alleen direct langs de Rietstraat is het humeuze pakket minder dik en zijn zogenaamde laarpodzolgronden aanwezig (Stiboka, 1976; code cHn21; grondwatertrap VI). De vruchtbare en goed ontwaterde omstandigheden maakten het plangebied (relatief) geschikt voor landbouwkundig gebruik.

Figuur 2. De geomorfologische en bodemkundige eenheden in de omgeving van het plangebied (blauw; Bron: ARCHIS).

2.3 Archeologische gegevens

- *Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW; Deeben, 2008)*: voor het plangebied geldt grotendeels een hoge lage kans op het aantreffen van archeologische resten. De laarpodzolgronden langs de Rietstraat hebben echter een lage kans op het aantreffen van archeologische resten.
- *Archeologische Waardenkaart Schijndel (Berkvens, 2004)*: het plangebied behoort grotendeels tot een terrein van hoge indicatieve waarde. Een smalle zone langs de Rietstraat – de laarpodzolgronden – behoort tot een middelhoge indicatieve waarde.
- *Bekende archeologische monumenten en vindplaatsen* volgens het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS2) in een straal van 750 m rond het plangebied:

AMK-nr	complextype	datering	waarde
In en rond het plangebied staan geen archeologische monumenten geregistreerd			
waarneming-nr	complextype	datering	opmerking
43747	onbekend	Paleolithicum -Bronstijd	vuurstenen artefact
401252	muntdepot	Nieuwe Tijd	41 munten (ca. 1500 – 1673)
401420	kapel	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd	Kapel van Wijbosch al in 1428 vermeld; ook aardewerk; glas en bouw materiaal
401420	Onbekend	Romeinse Tijd	aardewerk
401424	Hoeve	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd	Hoeve de Locht
401450/51/52	Hoeve	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd	Verdwenen hoeve nabij Kapeleind
401492	onbekend	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd	Aardewerk, loden gewicht, ijzeren slak, munt en bouw materiaal; mogelijk ivm hoeve de Locht
408166	kapel	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd	Kapel van Wijbosch al in 1428 vermeld; bouw materiaal
420276	onbekend	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd	aardewerk

Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en vindplaatsen in en rond het plangebied.

In Wijbosch zijn vele vondsten bekend vanaf de Late Middeleeuwen. Toch geven het vuurstenen artefact en de scherven van de Romeinse Tijd aan dat deze gronden al vanouds geschikt waren voor bewoning. Deze vindplaatsen liggen voornamelijk op de hoge dekzandrug en meer bepaald waar hoge enkeerdgronden aanwezig zijn. Dergelijke hooggelegen en vruchtbare gronden nabij laag gelegen gebieden vormen vanouds geschikte locaties voor bewoning.

- eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS2:

melding-nr	resultaat/advies	opmerking
38531	vervolgonderzoek	Booronderzoek: aardewerk scherven uit de Middeleeu-

		<i>wen</i>
40060	<i>Geen vervolgonderzoek</i>	<i>Karterend booronderzoek</i>
49518	<i>proefsleuven</i>	<i>Verkennend booronderzoek</i>
51623	<i>Geen vervolgonderzoek</i>	<i>Karterend booronderzoek</i>
54682	<i>proefsleuven</i>	<i>Verkennend booronderzoek</i>

Tabel 3. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.

Figuur 3. Bekende archeologische vindplaatsen en onderzoeken in de omgeving van het plangebied geplot op de IKAW (Bron: ARCHIS).

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied in de periode vanaf de Late Middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden dat het natuurlijk landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan informatie worden verkregen over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Het ontstaan van Wijbosch

Na de val van het Romeinse Rijk liep de bevolkingsdichtheid terug en geraakte het landschap grotendeels bebost. De naam Wijbosch herinnert nog aan een uitgestrekt bosgebied. Vermoedelijk werden deze bossen vanaf het midden van de dertiende eeuw omgezet in landbouwgebied (Leenders, 1994). Met name de meest vruchtbare en droge gronden werden ontgonnen tot landbouwgrond. Wijbosch ligt dan ook op dezelfde dekzandrug waarop Schijndel ontstaan is.

De aanwezigheid van een uitgestrekt nat gebied ten noorden van deze dekzandrug was zeer gunstig voor de middeleeuwse nederzettingen. Deze hadden namelijk een sterk agrarisch karakter waarbij het gemengde landbouwbedrijf een grote rol speelde (Renes, 1999). Een ligging nabij verschillende bodemgebruikseenheden (natte gebieden: grasland, dekzandrug: akker) was in veel opzichten optimaal.

Historische kaarten

Uit de historische kaarten valt op te maken dat het plangebied tot in de 20e eeuw deel uitmaakte van een uitgebreid akkercomplex. Deze akkers bevonden zich overwegend op de langgerekte dekzandrug. Het akkergebied werd doorsneden door diverse wegen die zowel dienden als doorgaande weg of om het betreffende akkerperceel te bereiken. Ook een voorloper van de Rietstraat was al aanwezig in het begin van de 19e eeuw.

De lagere gebieden (dekzandvlakte) ten noorden van het plangebied waren vooral in gebruik als weidegebied terwijl de natste delen een broekgebied vormden. Ten zuiden van de dekzandrug lag een uitgestrekt heidegebied (Schijndelse heide) waar plaatselijke verstuingen voorkwamen.

Ook de broek- en heidegebieden leenden zich voor diverse activiteiten die van belang waren voor het (gemengde) landbouwbedrijf (o.a. plaggen steken, gemeenschappelijk weidegebied).

De bewoning in Wijbosch situeerde zich in de Nieuwe Tijd vooral ten westen van het plangebied, nabij de oude kapel. Verder kwam er ook bewoning voor ten noorden van het plangebied bij de overgang naar de weidegebieden en verder zuidwaarts nabij het heidegebied. Het plangebied blijkt pas in de 20e eeuw bebouwd: terwijl het plangebied in 1926 nog steeds in gebruik was als akker, blijkt in 1956 langs de Rietstraat (waaronder het plangebied) al bebouwing aanwezig (bron: www.watwaswaar.nl). Ook de Eerdsebaan is in deze periode aangelegd. In 1967 blijkt meer bebouwing in de Rietstraat aanwezig.

Figuur 4. Het plangebied (blauw) en omgeving op de historische kaart van ca. 1836-1843 (Bron: Uitgeverij Nieuwland, 2008).

2.5 Huidige situatie

Tegenwoordig heeft het plangebied een woon- en horecabestemming en is het voor een groot deel bebouwd (figuur 5). Het gaat hier ondermeer om een (dubbele) woning met bijbehorende (feest)zaal. Deze zaal is niet onderkelderd (mondelinge mededeling grondeigenaar). Aan de ingangszijde - langs de Rietstraat – is verharding aanwezig, terwijl de achterzijde -langs de Eerdsebaan- in gebruik is als tuin.

Opmerkelijk is dat de Eerdsebaan hoger gelegen is dan de tuin. Vermoedelijk is de Eerdsebaan opgehoogd want ook het terrein ten zuiden van deze weg ligt aanzienlijk lager. Binnen het plangebied is het hoogteverschil miniem. Wel is duidelijk dat het gebied langs de Rietstraat ca. 0,5 m hoger gelegen is dan de achtertuin.

Figuur 5. Huidige situatie van het plangebied (Bron: GoogleEarth).

2.6 Toekomstige situatie

Het bouwplan betreft de herontwikkeling van de horecalocatie naar 7 woningen, inclusief de bestaande 2 woningen op de locatie. De huidige zaal wordt gesloopt en deels ten noordwesten hiervan wordt één nieuwe vrijstaande woning gebouwd. Verder worden op het onbebouwd gedeelte langs de Eerdsebaan nog 3 geschakelde woningen gebouwd (figuur 6). De nieuwe geplande bebouwing zal niet onderkelderd worden. De graafwerkzaamheden die met de nieuwe bebouwing gepaard gaan - veelal tot in de pleistocene ondergrond-, kunnen eventuele archeologische vindplaatsen verstoren.

Figuur 6. De huidige situatie van het plangebied (links) en de toekomstige situatie (rechts).

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. Het verkennend veldonderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid en mate van bodemverstoring in het plangebied. De bodemgesteldheid speelt een belangrijke rol voor het opstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting en er kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van eventuele archeologische vindplaatsen. Daartoe zijn verspreid over het plangebied 5 boringen gezet.

Er is geboord tot maximaal 1,3 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah2; bijlage 1) en met GPS ingemeten (x/y/z-coördinaten). Het opgeboorde materiaal is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

De uitgebreide boorbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 1. De resultaten zijn ook grafisch weergegeven op figuur 7.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Tijdens het verkennend booronderzoek is de aanwezigheid van een ophoogpakket in het plangebied bevestigd. In tegenstelling tot het verwachte plaggendek bestaat het ophoogpakket voornamelijk uit relatief recent opgebracht materiaal (zwak humeus, gevlekt en zelfs gelaagd met veel recent "puin"). Onder dit recente ophoogpakket is (een restant van) het grijze, matig humeuze plaggendek aanwezig. De dikte van deze ophoging varieert doorheen het plangebied van ca. 70 (noorden) tot 100 cm (zuiden).

Alleen in het noordelijke deel van het plangebied (boring 1) was onder het plaggendek nog de bruine inspoelingshorizont van een veldpodzol bewaard gebleven. In de overige boringen (boring 3, 4 en 5) is de top van het oorspronkelijke podzolprofiel in het ophoogpakket opgenomen en bevond zich onder het esdek direct het pleistocene moedermateriaal (C-horizont). Dit bestaat uit zwak siltig, matig fijn zand.

In het zuidwestelijke deel van het plangebied bleek de bodem tot minstens 1,3 m -Mv verstoord (boring 2). De precieze diepte van de verstoring kon wegens de aanwezigheid van een ondoordringbare puinlaag niet vastgesteld worden. De verstoring werd bovendien bevestigd door de grondeigenaar die vermeldde dat hier in het verleden een diep gat gegraven is.

Wanneer van de maaiveldhoogtes in het gebied de dikte van het ophoogpakket wordt afgetrokken, dan lijkt de hogere ligging langs de Rietstraat een natuurlijke oorsprong te hebben. Dit lijkt deels bevestigd doordat in het zuidelijke deel (boring 3) onder het ophoogpakket een relatief natte, lichtgrijsgiele C-horizont met wortelrestanten aanwezig was. Anderzijds wordt niet volledig uitgesloten dat deze natte C-horizont deels verband houdt met de nabijgelegen verstoring. In de boringen 4 en 5 was de C-horizont droger terwijl zoals vermeld in het noordelijk deel van het plangebied onder het plaggende nog de inspoelingshorizont van een veldpodzol herkenbaar was (boring 1). De droge gronden waren in het verleden interessant voor bewoning, terwijl de nattere zones daarvoor minder geschikt waren.

Figuur 7. De resultaten van het booronderzoek.

4 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bij het bureau- en veldonderzoek verzamelde gegevens is het mogelijk een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen ten aanzien van aard, ouderdom, diepteligging en gaafheid.

4.1 Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

In de Steentijd (Paleolithicum t/m Neolithicum) leefde de mens voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen zijn gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar. Ondanks dat in het plangebied enig reliëfverschil aanwezig is en in de verdere omgeving uitgestrekte laagtes aanwezig zijn, doet zich in het plangebied zelf geen uitgesproken gradiëntsituatie voor. In de ruimere omgeving zijn veel geschiktere locaties voor jager verzamelaars aanwezig. Zodoende worden geen vindplaatsen van jager-verzamelaars verwacht.

Met de introductie van de landbouw (vanaf het Neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mens. De eerste akkergronden werden op de van nature vruchtbaarste gronden aangelegd. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

Het plangebied ligt op een langgerekte dekzandrug die uitstekend geschikt is voor akkerbouw, hiervan getuigen ook de hoge enkeerdgronden. De aanwezigheid van een plaggendeek duidt op langdurig landbouwkundig gebruik, wat bevestigd wordt door de historische context van het plangebied als onderdeel van een oud akkercomplex. Op dergelijke terreinen zijn diverse archeologische vindplaatsen aangetroffen. De nabijheid van laaggelegen gebieden (grasland) was bovendien ideaal voor het gemengde bedrijf.

In het hogere noordelijke deel van het plangebied kunnen zodoende archeologische resten van bewoning/beakkering worden verwacht vanaf de eerste landbouwers periode (Neolithicum/Bronstijd) tot en met de Late Middeleeuwen/begin Nieuwe Tijd. Dergelijke resten kenmerken zich door een spreiding van vondstmateriaal en ingegraven archeologische grondsporen.

Het nattere zuidelijke deel van het onderzoeksgebied is minder geschikt voor bewoning en hier worden zodoende geen bewoningssporen verwacht.

4.2 Diepteligging

In het plangebied komt een ophoogpakket voor dat een ouder loopvlak afdekt. Hoewel een recent ophoogpakket aanwezig is, dateert het oudste afdekkend pakket (plaggendek) in de periode de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd. Oudere resten worden zodoende door het pakket afgedekt en bevinden zich op een (tijdens het veldonderzoek vastgestelde) diepte van 70 cm tot 110 cm -Mv.

4.3 Fysieke kwaliteit

De archeologische informatie van vindplaatsen van landbouwende gemeenschappen wordt naast voorwerpen ook gedragen door grondsporen (kuilen, greppels, paalgaten). Ze zijn herkenbaar als verkleuringen en verstoringen van de bodemstructuur. Ondanks dat de top van het oorspronkelijke podzolprofiel plaatselijk in het esdek is opgenomen, lijken mede door het afdekkende pakket dergelijke vindplaatsen in het noordelijke deel van het plangebied relatief goed geconserveerd. Eventuele grondsporen zijn afdoende beschermd (bijvoorbeeld tegen recente diepe bodembewerking) en kennen naar verwachting een hoge gaafheid.

Verder kunnen ook nog ter hoogte van de huidige bebouwing (20e eeuw) verstoringen aanwezig zijn. Aangezien onder het te slopen gebouw geen kelders aanwezig zijn, lijken op het eerste zicht deze verstoringen echter relatief beperkt.

Archeologische periode	Complextype	Kenmerken	Diepteligging	Gaafheid
Neolithicum/Bronstijd - Late Middeleeuwen/ Nieuwe Tijd	bewoning	grondsporen	basis plaggen- dek (0,7m - 1m -Mv)	Intact, afgedekt onder plaggen- dek

Tabel 4. Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Op basis van het bureau- en verkennend booronderzoek kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- **Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?**

Het plangebied ligt op een langgerekte dekzandrug omgeven door vlaktes. Op deze dekzandrug hebben zich van nature humuspodzolgronden ontwikkeld. In het noordelijke deel van het plangebied zijn tijdens het verkennend booronderzoek nog restanten van een podzol (inspoelingshorizont) bewaard gebleven.

In de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd is het plangebied opgehoogd. Het ophoogpakket bestaat zowel uit relatief recent opgebracht materiaal als uit een onderliggend plaggen/cultuurdek. De dikte van deze ophoging varieert doorheen het plangebied van ca. 70 (noorden) tot 100 cm (zuiden).

- **Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden in het plangebied zijn reeds bekend?**

In de omgeving van het plangebied (straal ca. 750 m) zijn diverse vindplaatsen uit de Middeleeuwen bekend. Daarnaast geven een vuurstenen artefact en scherven uit de Romeinse Tijd aan dat in de omgeving al vanouds bewoning aanwezig was.

- **Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?**

Uit de historische kaarten valt op te maken dat het plangebied tot in de 20e eeuw deel uitmaakte van een uitgebreid akkercomplex. Deze akkers bevonden zich overwegend op de langgerekte dekzandrug. Het akkergebied werd doorsneden door diverse wegen en een voorloper van de Rietstraat was al aanwezig in het begin van de 19e eeuw.

Pas in de 20e eeuw (tussen 1926 en 1956) werd het plangebied bebouwd. Tegenwoordig heeft het plangebied een horecabestemming en is een (dubbele) woning met bijbehorende (feest)zaal aanwezig. Aangezien deze feestzaal niet onderkelderd is en de langdurige beakkering ondermeer gepaard ging met het ontstaan van een ophoogpakket (plaggendeek) lijken eventuele verstoringen relatief beperkt.

- **Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?**

De langgerekte dekzandrug waarop het plangebied zich bevindt is vanouds uitstekend geschikt voor akkerbouw en vormde bijgevolg een gunstige locatie voor landbouwende gemeenschappen. De nabijheid van verder noordwaarts gelegen lagere gebieden (grasland) was bovendien ideaal

voor het gemengde bedrijf. De bekende vindplaatsen in de omgeving van het plangebied liggen dan ook voornamelijk op de hoge dekzandrug en meer bepaald waar hoge enkeerdgronden aanwezig zijn. In het noordoostelijke deel van het plangebied kunnen zodoende archeologische resten van bewoning/beakkering worden verwacht vanaf de eerste landbouwers periode (Neolithicum/Bronstijd) tot en met de Late Middeleeuwen/begin Nieuwe Tijd. In het zuidwestelijke deel van het plangebied gelden iets nattere omstandigheden die minder geschikt zijn voor bewoning. Bovendien is hier de bodem plaatselijk verstoord.

- **Is de bodemopbouw in (delen van) het plangebied zodanig intact dat eventueel archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?**

Vindplaatsen van landbouwers kenmerken zich door archeologische grondsporen die beter bestand zijn tegen erosie. Vanwege het afdekkende pakket lijken dergelijke vindplaatsen in het noordelijke deel van het plangebied relatief goed geconserveerd. Bovendien zijn hier plaatselijk onder het plaggende nog restanten van een B-horizont aangetroffen. Wel kunnen nog ter hoogte van de huidige bebouwing (20e eeuw) verstoringen aanwezig zijn. Aangezien onder de te slopen zaal geen kelders aanwezig zijn, lijken de verstoringen relatief beperkt.

Alleen in het zuidwestelijke deel van het plangebied blijkt de bodem diep verstoord en zullen bijgevolg ook eventuele archeologische restanten grotendeels verstoord zijn.

- **Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?**

Uit de resultaten van het bureau- en verkennend booronderzoek is gebleken dat voor het noordelijke deel van het plangebied een hoge verwachting geldt voor vindplaatsen uit de periode Neolithicum/Bronstijd t/m de Late Middeleeuwen/begin Nieuwe Tijd. De geplande ingrepen (nieuwbouw en sloop zaal) kunnen hier leiden tot een aantasting van eventuele archeologische resten in het plangebied.

In het zuidelijke deel van het plangebied is een nattere bodem vastgesteld die minder geschikt was voor bewoning. Bovendien zijn in het zuidwestelijke deel eventuele vindplaatsen vanwege de vastgestelde bodemverstoringen echter slecht bewaard zijn. De bouw van de 3 geschakelde woningen lijkt bijgevolg geen behoudenswaardige vindplaatsen te verstoren.

5.2 Aanbevelingen

Uit het onderzoek blijkt dat voor de aanbevelingen het plangebied kan opgedeeld worden in 2 deelgebieden met ieder zijn eigen aanbevelingen (figuur 8).

Figuur 8. Aanbevelingen..

Zuidelijke deelgebied

In het zuidelijke deel van het plangebied geldt vanwege de natte omstandigheden een lage verwachting voor archeologische vindplaatsen. Bovendien is de bodem hier reeds verstoord. wordt verwacht dat eventuele archeologische vindplaatsen verstoord zijn. Voor dit gebied wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. RAAP ziet vanuit archeologisch oogpunt voor dit deel geen restricties ten aanzien van de verdere planvorming.

Noordelijke deelgebied

Uit de resultaten van het bureau- en verkennend booronderzoek is gebleken dat voor het noordelijke deel van het plangebied een hoge verwachting geldt voor behoudenswaardige grondsporen uit de periode Neolithicum/Bronstijd tot en met de Late Middeleeuwen/begin Nieuwe Tijd. In relatie tot de geplande ontwikkeling op het terrein dient in de verdere ruimtelijke procedure rekening gehouden te worden met deze verwachting. De geplande ingrepen (nieuwbouw en sloop zaal) kunnen hier leiden tot een aantasting van verwachte archeologische resten.

Er zijn diverse scenario's mogelijk voor de wijze waarop met de archeologische resten kan worden omgegaan:

Scenario 1: Proefsleuven en eventuele opgraving

Indien men in het kader van de huidige procedure het *gehele* plangebied archeologie-vrij wil maken, dient het noordelijke deelgebied door middel van een proefsleuvenonderzoek te worden geëvalueerd. Het proefsleuvenonderzoek heeft tot doel het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische grondsporen en om hiervan de kwaliteit (gaafheid en conservering), omvang, aard en datering te bepalen. Hiervoor wordt door middel van proefsleuven de bovengrond verwijderd, waardoor eventuele archeologische grondsporen worden blootgelegd. Het proefsleuvenonderzoek dient voldoende gegevens op te leveren om uitspraken te kunnen doen over de behoudenswaardigheid van de vindplaats door het bevoegd gezag. Op basis van de resultaten van het vervolgonderzoek neemt het bevoegd gezag een beslissing over het vervolgtraject in overleg met de opdrachtgever. Hierbij bestaan 3 mogelijke uitkomsten:

1. *Het plangebied is niet archeologisch waardevol: geen verdere restricties voor de planvorming.*
2. *Het plangebied is archeologisch waardevol en bescherming is niet mogelijk: bescherming ex situ, de archeologische resten worden opgegraven in het volledige geselecteerde gebied.* Er gelden nadien geen verdere restricties voor de planvorming.
3. *Het plangebied is archeologisch waardevol en bescherming is niet mogelijk: bescherming ex situ, de archeologische resten worden opgegraven in het gebied beperkt tot de toekomstige verstoringen (d.w.z. nieuwbouw).* Het niet opgegraven deel van de geselecteerde zone voor vervolgonderzoek krijgt dan wel de dubbelbestemming 'waarde archeologie' waardoor niet de *gehele* geselecteerde zone archeologie-vrij is. Aan het niet opgegraven deel wordt een bouw- en aanlegvergunningstelsel gekoppeld. Dit houdt in dat bij toekomstige grondwerkzaamheden dieper dan het archeologisch interessante ni-

veau in de geselecteerde zone opnieuw archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Het is aan de gemeente om deze ondergrenzen verder te bepalen.

Indien gewenst kan een eventuele opgraving onmiddellijk aansluitend aan het proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd, uiteraard in overleg met het bevoegd gezag en de opdrachtgever. Het doel van opgraven is het documenteren van gegevens van de vindplaats om daarmee de archeologische informatie (ex situ) te behouden.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek (of opgraving) dient een Programma van Eisen (PVE) te worden opgesteld. Dit PVE dient te worden goedgekeurd door het bevoegd gezag.

Consequenties: Indien tijdens de proefsleuven geen archeologische resten worden aangetroffen is een bijkomend voordeel van dit scenario dat na uitvoering van het onderzoek geen planologische dubbelbestemming meer op het plangebied rust, zodat de toekomstige eigenaar niet het gebruik wordt belemmerd. Bovendien zijn de kosten in dat geval beperkt. Indien blijkt dat er wel archeologische resten aanwezig zijn en een opgraving wordt uitgevoerd, dan is scenario 1 is mogelijk de duurste optie, met name indien er tevens een opgraving dient te worden uitgevoerd. De directe doorstart naar een (beperkte) opgraving is echter vanuit het oogpunt van efficiëntie en kosten wel zinvol. Het veldwerk van de opgraving hoeft namelijk niet opnieuw opgestart te worden, maar wordt aansluitend uitgevoerd. Met een 'tussenfase' van een waarderend proefsleuvenonderzoek kan een reële inschatting gemaakt worden van de kosten en duur van een eventuele opgraving.

Scenario 2: Archeologische begeleiding van de bouwwerkzaamheden

Aangezien de geplande verstoringen relatief beperkt zijn, kan er ook worden geopteerd voor een archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden. Het doel van de archeologische begeleiding *volgens het protocol opgraven* is om vast te stellen of zich behoudenswaardige archeologische sporen en/of resten bevinden die bij planuitvoering vernietigd dreigen te worden. Vanaf ca. 65 cm onder maaiveld worden de graafwerkzaamheden onder begeleiding van een archeoloog tot op het archeologisch 'leesbaar' vlak, de C-horizont (d.w.z. schone, gele grond) gebracht. Dat wil zeggen dat op aanwijzing van de archeoloog (laagsgewijs) een archeologisch leesbaar vlak onder het resterende akkerdek wordt aangelegd. Indien archeologische resten worden aangetroffen worden deze opgegraven.

Ook voorafgaand aan de archeologische begeleiding dient een Programma van Eisen (PVE) te worden opgesteld. Dit PVE dient te worden goedgekeurd door het bevoegd gezag.

Consequenties: Hoewel dit scenario een minder dure optie is dan scenario 1 (geen proefsleuven) kan het bij aantreffen van archeologische resten wel aanleiding geven tot een serieuze vertraging van de bouwwerkzaamheden. Bovendien behoudt het niet onderzochte deel van de geselecteerde zone de dubbelbestemming 'waarde archeologie' (zie scenario 1).

Scenario 3: Behoud door planaanpassing

De resultaten van het onderzoek tonen aan dat eventuele archeologische resten binnen de geselecteerde zone zijn afgedekt door een ophoogpakket. Wanneer de geplande bodemingrepen plaats vinden binnen de 65 cm -Mv, vindt er geen verstoring van het ongeroerde bodemprofiel plaats en blijven eventuele archeologische resten behouden. Gezien de aard van de geplande ingrepen wordt aanbevolen de graafwerkzaamheden ten behoeve van de fundering van de nieuwbouw en sloop van de horecazaal zodanig aan te passen dat de (verwachte) archeologische resten in de bodem behouden kunnen blijven.

- Indien aan deze voorwaarden kan worden voldaan, vindt geen verstoring van archeologische resten plaats en worden kosten voor eventueel nader onderzoek vermeden.
- Indien het niet mogelijk is om boven het “archeologische” niveau te blijven wordt alleszins geadviseerd om de graafwerkzaamheden tot het uiterst noodzakelijke te beperken d.w.z. uitsluitend het uitgraven van de funderingen (ook bij de sloop). Bij deze optie kan het archeologisch vervolgonderzoek worden beperkt tot een *inspectie* van de sloop-/graafwerkzaamheden. Dit houdt in dat uitgegraven sleuven geïnspecteerd worden door een archeoloog. Nadeel is wel dat documentatie van eventuele vondsten enige vertraging kan opleveren.

Bij scenario 3 behoudt de geselecteerde zone de dubbelbestemming 'waarde archeologie' (zie scenario 1), maar ziet RAAP vanuit archeologisch oogpunt geen restricties ten aanzien van de verdere planuitvoering.

Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Om deze te laten bekrachtigen in een selectiebesluit, wordt geadviseerd om over deze scenario's in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente Schijndel. RAAP kan u daarbij assisteren.

Indien er nog eventuele vragen zijn, kan contact worden opgenomen met D. Keijers. Bij zijn afwezigheid treedt de heer Wim De Baere op als contactpersoon. Ze zijn te bereiken via het telefoonnummer 0495-51 35 55.

Literatuur

- Berkvens, R.**, 2004. *Archeologische waarden in de gemeente Schijndel. Een Inventarisatie van het Schijndelse Bodemarchief*. Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (AWN-afdeling 23).
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie *Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 155. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- Leenders, K.A.H.W.**, 1994. *Het Schijndelse cultuurlandschap. Een detailstudie*. Schijndel.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban**, 2006. *Geologische overzichtskaart van Nederland*. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.
- Stiboka/ RGD**, 1983. Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50000. Kaartblad 45: 's Hertogenbosch. Stichting voor bodemkartering/ Rijksgeologische Dienst, Wageningen /Haarlem.
- Stiboka**, 1976. Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50000. Kaartblad 45 Oost: 's Hertogenbosch. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Uitgeverij Nieuwland**, 2008. Historische topografische Atlas Noord-Brabant, 1836 – 1843; schaal 1:25.000. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** Ligging plangebied (rode lijn). Inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** De geomorfologische en bodemkundige eenheden in de omgeving van het plangebied (blauw; Bron: ARCHIS).
- Figuur 3.** Bekende archeologische vindplaatsen en onderzoeken in de omgeving van het plangebied geplot op de IKAW (Bron: ARCHIS).
- Figuur 4.** Het plangebied (blauw) en omgeving op de historische kaart van ca. 1836-1843 (Bron: Uitgeverij Nieuwland, 2008).
- Figuur 5.** Huidige situatie van het plangebied (Bron: GoogleEarth).
- Figuur 6.** De huidige situatie van het plangebied (links) en de toekomstige situatie (rechts).
- Figuur 7.** De resultaten van het booronderzoek.
- Figuur 8.** Aanbevelingen.
- Tabel 1.** Geologische en archeologische tijdschaal.
- Tabel 2.** Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied.
- Tabel 3.** Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied

Tabel 4. Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

Geologische perioden				Archeologische perioden																										
Tijdvak	Chronozone		Datering	Tijdperk			Datering																							
Holoceen	Laat Subatlanticum		1150 na Chr.	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)																										
				Nieuwe tijd	B	1795																								
	A	1650																												
	Vroeg Subatlanticum		0	Middeleeuwen	Laat	1500																								
					Vol	1250																								
					Vroeg	Ottoons	1050																							
						Karolingisch	900																							
						Merovingisch laat	725																							
						Merovingisch vroeg	525																							
	Romeinse tijd	Laat	450																											
		Midden	270																											
		Vroeg	70 na Chr.																											
Subboreaal		450 voor Chr.	IJzertijd	Laat	15 voor Chr.																									
				Midden	250																									
				Vroeg	500																									
Atlantium		3700	Bronstijd	Laat	800																									
				Midden	1100																									
				Vroeg	1800																									
			Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000																									
				Midden	2850																									
				Vroeg	4200																									
Boreaal		7300	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900/5300																									
				Midden	6450																									
				Vroeg	8640																									
Preboreaal		8700		Vroeg	9700																									
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	11.050																										
			Allerød	11.500																										
			Vroege Dryas	12.000																										
			Bølling	12.500																										
			Vroegste Dryas	13.500																										
		Pleniglaciaal	Laat																											
				Denekamp			30.500																							
			Midden	Hengelo			60.000																							
				Moershoofd			71.000																							
		Vroeg Glaciaal	Odderade																											
			Brørup																											
			114.000																											
	Eemien		126.000																											
	Saalien II		236.000																											
	Oostermeer		241.000																											
		Saalien I	322.000																											
		Belvédère/Holsteinien	336.000																											
		Glaciaal x	384.000																											
		Holsteinien	416.000																											
		Elsterien	463.000																											
					463.000																									
		Prehistorie	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat																										
								Jong B																						
												Jong A																		
Midden																														
																														</

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: WIJRI-1

Beschrijver: DK/RE, *datum:* 5-6-2013, *X:* 160.624, *Y:* 403.006, *coördinaatsysteem:* Rijksdriehoeksmeting, *hoogte:* 10,28, *boortype:* Edelman-7 cm, *doel boring:* archeologie - verkenning, *landgebruik:* verhard, *vondstzichtbaarheid:* geen, *provincie:* Noord-Brabant, *gemeente:* Schijndel, *plaatsnaam:* Wijbosch, *opdrachtgever:* wintraecken, *uitvoerder:* RAAP Zuid

0-5	Algemeen: <i>kleur:</i> grijs Lithologie: niet benoemd, niet benoemd Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> niet benoemd Opmerking: klinker
5-15	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgeel Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
15-25	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> esdek Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> veel fragmenten
25-70	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> esdek Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment
70-80	Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn Bodemkundig: AE-horizont Opmerking: grijs gevlekt
80-85	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruin Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn Bodemkundig: EB-horizont, <i>interpretatie:</i> verploegd Opmerking: donker grijs gevlekt
85-90	Algemeen: <i>kleur:</i> bruin Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: B-horizont
90-100	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtbruin Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: BC-horizont
100-120	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtbruingeel Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: C-horizont

boring: WIJRI-2

Beschrijver: DK/RE, *datum:* 5-6-2013, *X:* 160.593, *Y:* 402.978, *coördinaatsysteem:* Rijksdriehoeksmeting, *hoogte:* 9,82, *boortype:* Edelman-7 cm, *doel boring:* archeologie - verkenning, *landgebruik:* grasland, *vondstzichtbaarheid:* geen, *provincie:* Noord-Brabant, *gemeente:* Schijndel, *plaatsnaam:* Wijbosch, *opdrachtgever:* wintraecken, *uitvoerder:* RAAP Zuid

0-20	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont, <i>interpretatie:</i> bouwvoor
20-45	Algemeen: <i>kleur:</i> bruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment Opmerking: grijs gevlekt
45-50	Algemeen: <i>kleur:</i> bruin Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment Opmerking: bruingrijs gevlekt
50-55	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgeel Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
55-100	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> verstoord Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> veel fragmenten Opmerking: bevat split en puin
100-110	Algemeen: <i>kleur:</i> bruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> verstoord Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> veel fragmenten Opmerking: lichtgeel gevlekt
110-120	Algemeen: <i>kleur:</i> bruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> verstoord Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> ondoordringbaar Opmerking: odb

boring: WIJRI-3

Beschrijver: DK/RE, *datum:* 5-6-2013, *X:* 160.604, *Y:* 402.967, *coördinaatsysteem:* Rijksdriehoeksmeting, *hoogte:* 9,89, *boortype:* Edelman-7 cm, *doel boring:* archeologie - verkenning, *landgebruik:* grasland, *vondstzichtbaarheid:* geen, *provincie:* Noord-Brabant, *gemeente:* Schijndel, *plaatsnaam:* Wijbosch, *opdrachtgever:* wintraecken, *uitvoerder:* RAAP Zuid

0-40	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn Bodemkundig: regelmatig geploegd/bewerkte A-horizont, <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
40-45	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgeel Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
45-80	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont Opmerking: viezig, gevlekt
80-95	Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs

95-110	Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn
	Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> esdek
110-130	Algemeen: <i>kleur:</i> grijs
	Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn
	Bodemkundig: AE-horizont
	Opmerking: lichtgrijs en zwart gevlekt
110-130	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgrijs
	Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, weinig wortelresten
	Bodemkundig: C-horizont
	Opmerking: nat

boring: WIJRI-4

Beschrijver: DK/RE, *datum:* 5-6-2013, *X:* 160.609, *Y:* 402.957, *coördinaatsysteem:* Rijksdriehoeksmeting, *hoogte:* 10,05, *boortype:* Edelman-7 cm, *doel boring:* archeologie - verkenning, *landgebruik:* grasland, *vondstzichtbaarheid:* geen, *provincie:* Noord-Brabant, *gemeente:* Schijndel, *plaatsnaam:* Wijbosch, *opdrachtgever:* wintraecken, *uitvoerder:* RAAP Zuid

0-30	Algemeen: <i>kleur:</i> bruingrijs
	Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn
	Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
	Opmerking: gevlekt
30-40	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs
	Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn
	Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
40-55	Algemeen: <i>kleur:</i> bruin
	Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn
	Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
55-80	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs
	Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn
	Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> esdek
80-100	Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs, <i>aard ondergrens:</i> abrupt (<0,3 cm)
	Lithologie: zand, zwak siltig, zwak humeus, matig fijn
	Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> esdek
100-120	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgeel, <i>aard bovengrens:</i> abrupt (<0,3 cm)
	Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn
	Bodemkundig: C-horizont
	Opmerking: droog

boring: WIJRI-5

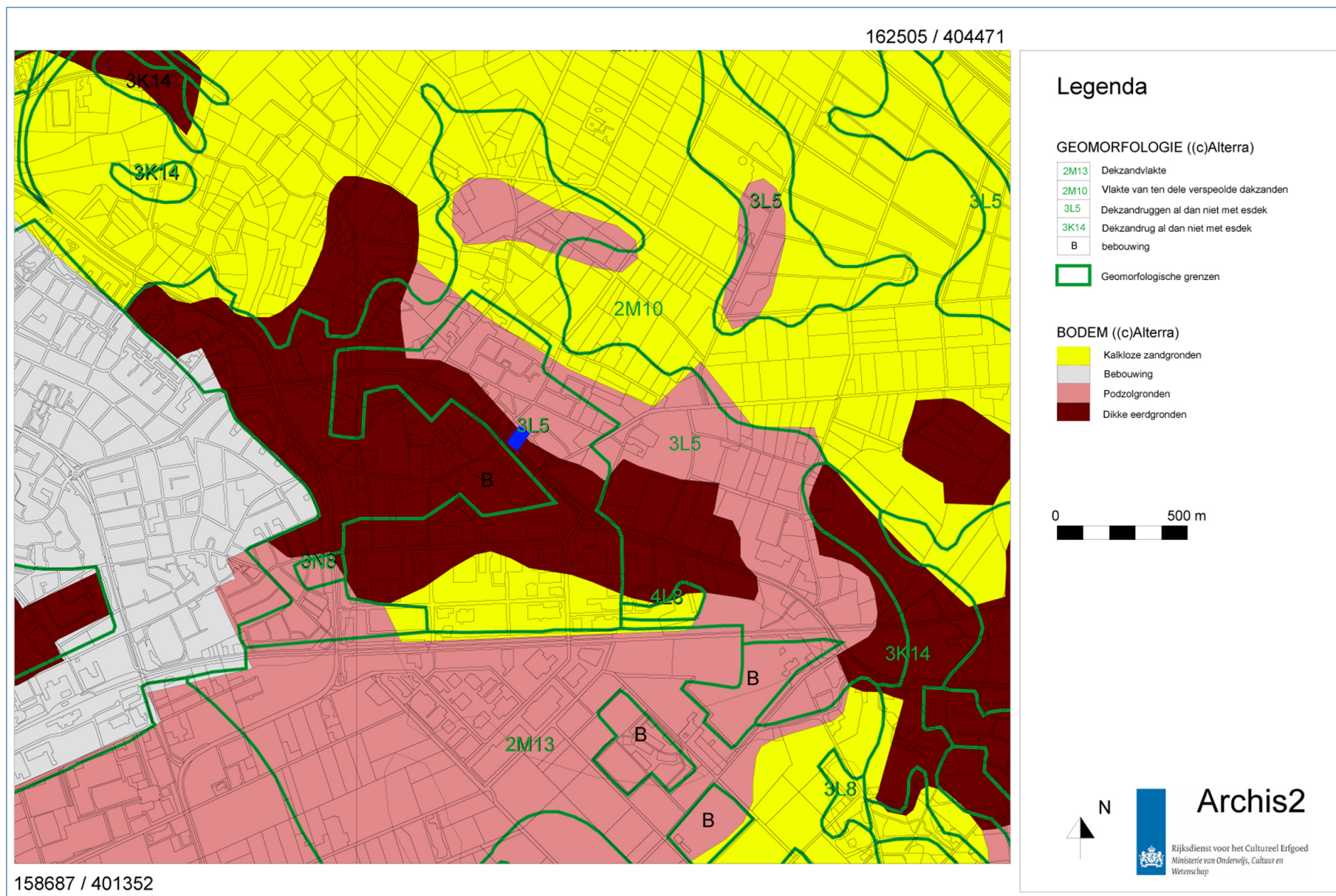
Beschrijver: DK/RE, *datum:* 5-6-2013, *X:* 160.610, *Y:* 402.983, *coördinaatsysteem:* Rijksdriehoeksmeting, *hoogte:* 10,27, *boortype:* Edelman-7 cm, *doel boring:* archeologie - verkenning, *landgebruik:* verhard, *vondstzichtbaarheid:* geen, *provincie:* Noord-Brabant, *gemeente:* Schijndel, *plaatsnaam:* Wijbosch, *opdrachtgever:* wintraecken, *uitvoerder:* RAAP Zuid

0-5	Algemeen: <i>kleur:</i> grijs
	Lithologie: niet benoemd, niet benoemd
	Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> niet benoemd
	Opmerking: klinker
5-15	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgeel
	Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn

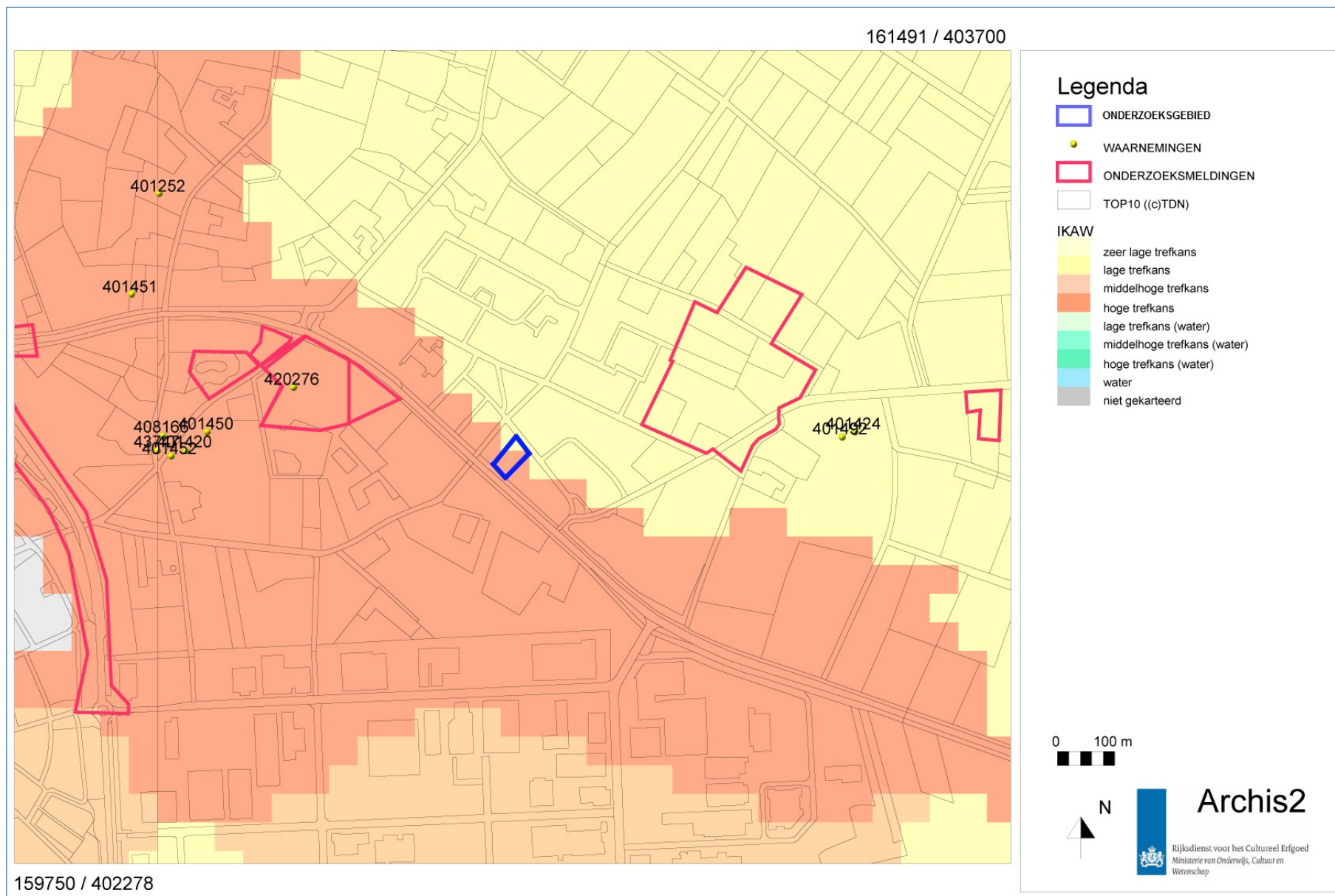
15-25	Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont
25-70	Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> veel fragmenten Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont
70-85	Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont
85-100	Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont, <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond
100-102	Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: A-horizont
102-120	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtbruingeel Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: C-horizont Opmerking: natter

Figuur 1. Ligging plangebied (rode lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

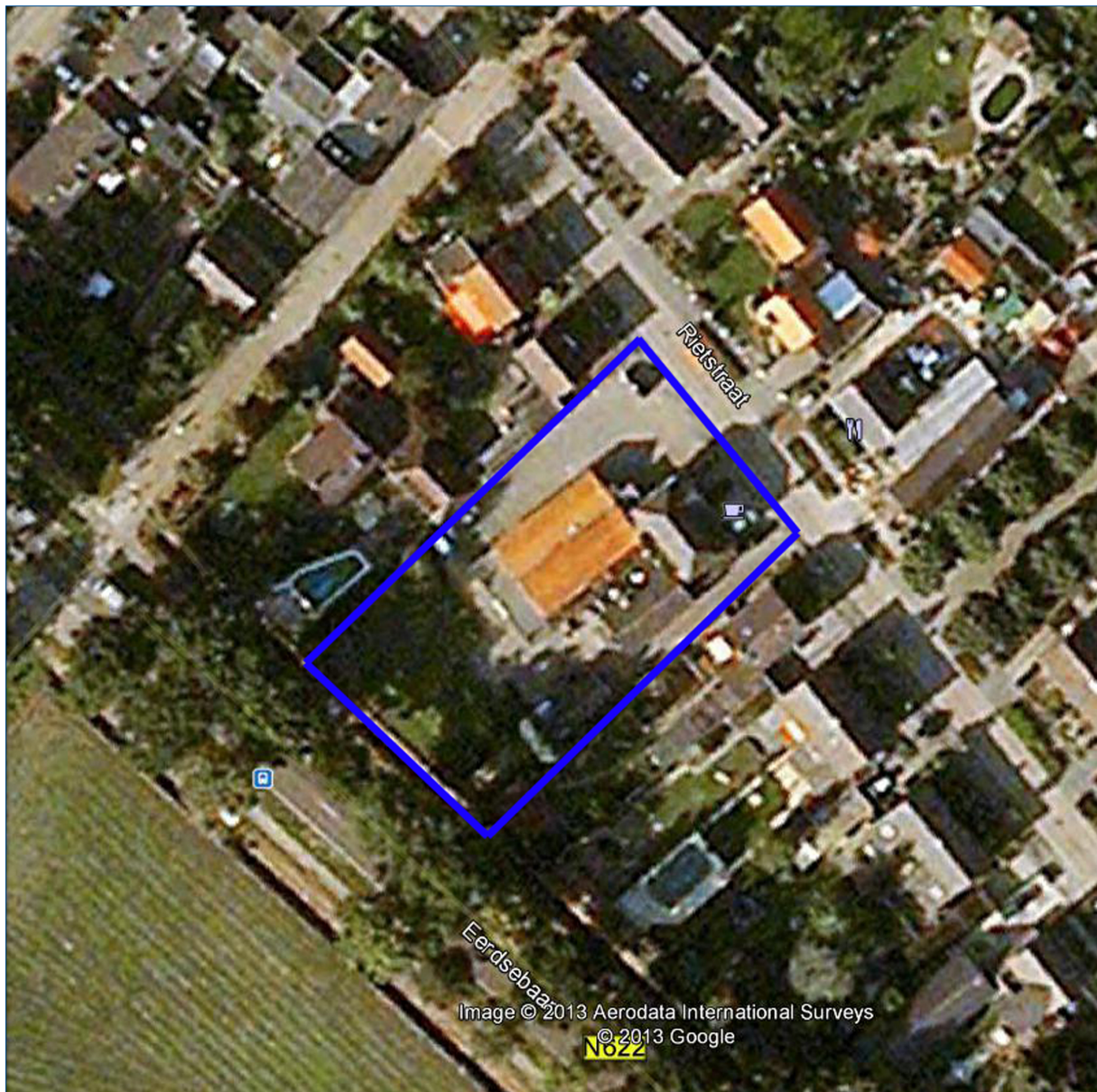
Figuur 2. De geomorfologische en bodemkundige eenheden in de omgeving van het plangebied (blauw; Bron: ARCHIS).

Figuur 3. Bekende archeologische vindplaatsen en onderzoeken in de omgeving van het plangebied geplot op de IKAW (Bron: ARCHIS).

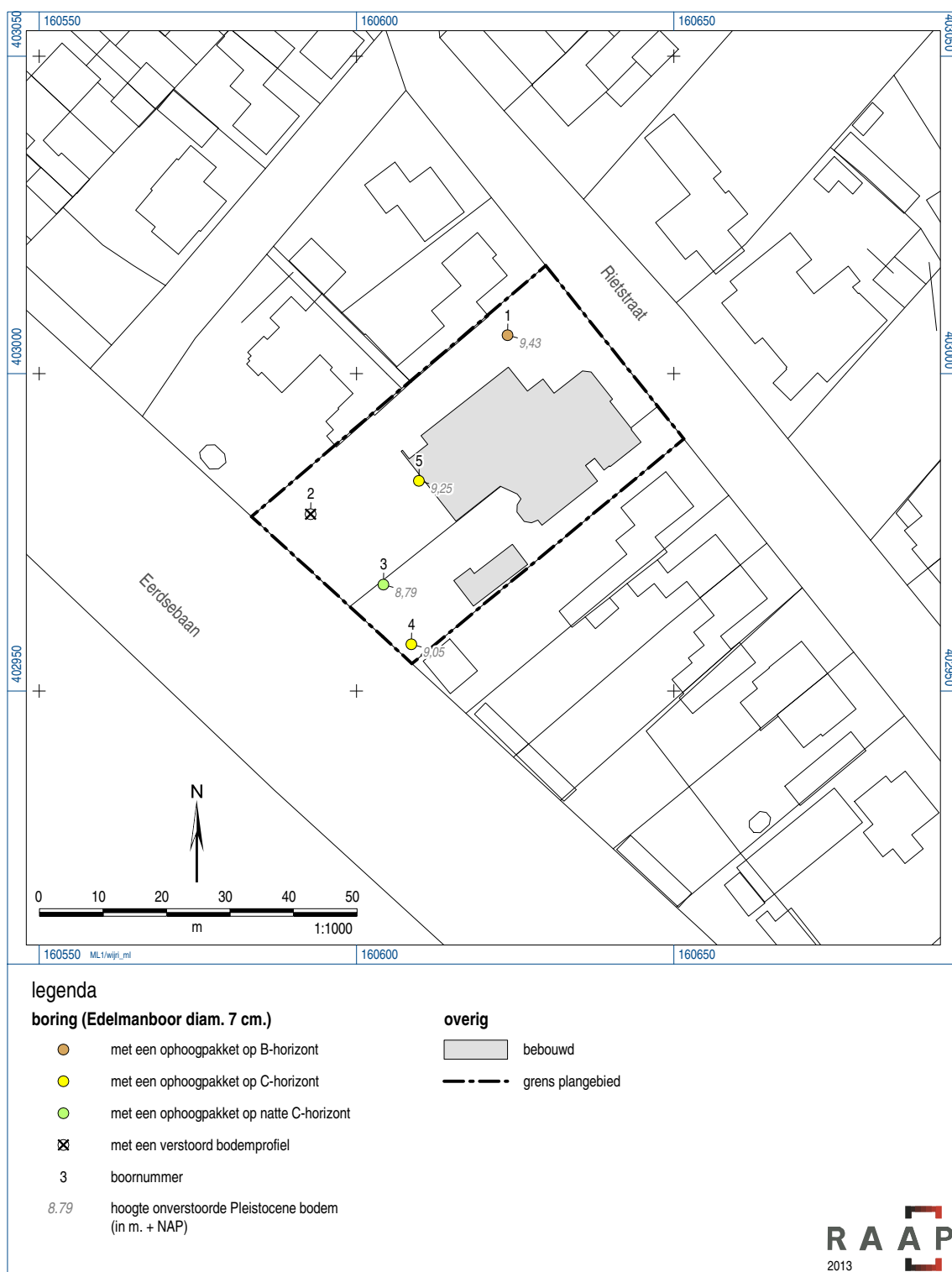
Figuur 4. Het plangebied (blauw) en omgeving op de historische kaart van ca. 1836-1843 (Bron: Uitgeverij Nieuwland, 2008).

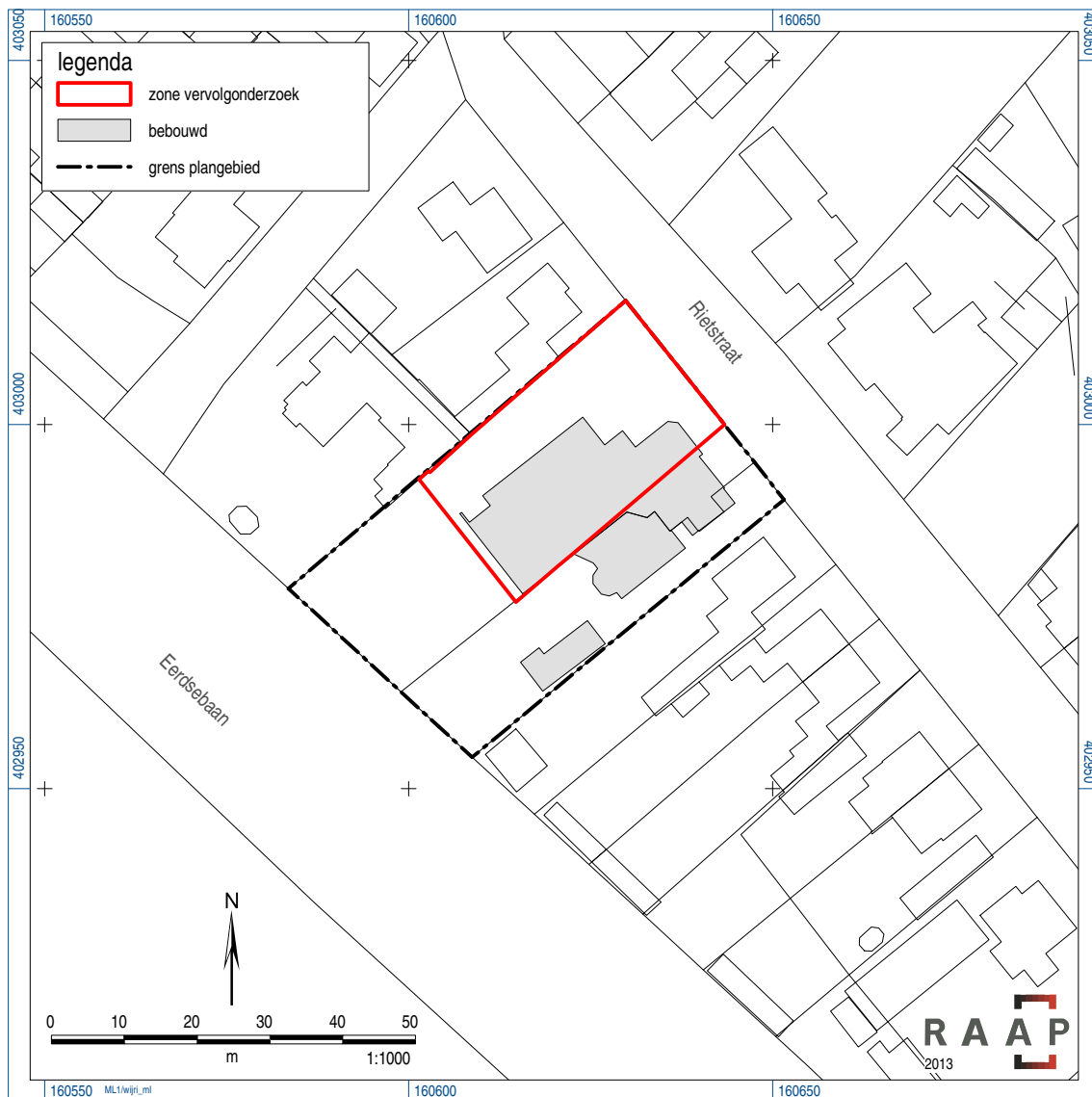
Figuur 5. Huidige situatie van het plangebied (Bron: GoogleEarth).

Figuur 6. De huidige situatie van het plangebied (links) en de toekomstige situatie (rechts).

Figuur 7. De resultaten van het booronderzoek.

Figuur 8. Aanbevelingen.